

Eva Syřišťová: **Puknutý čas**. Martin, Osveta 1988, 137 stran.

Útlá knížka, ale zcela mimořádná svým obsahem. Autorka sama ji charakterizuje jako „kasuistické povídky“ a na záložce se o ní mluví jako o „psychiatrické próze“, která se pohybuje mezi beletrií a literaturou faktů. Po zásluze se jí dostalo i mimořádného poslání k čtenářské veřejnosti – recensovali ji prof. O. Kondáš a dr. St. Šmatlák, zasvěcený doslov napsal prof. K. Matulay a ilustracemi ji doprovodil národní umělec K. Svolinský.

Knížka obsahuje pět povídek, které jsou zřejmě výběrem z rozsáhlejšího souboru. Ten vznikl během doby jako vedlejší produkt práce E. Syřišťové na velké publikaci o psychoterapii schizofrenních onemocnění. (Doufám, že se i tohoto celého díla vbrzku dočkáme v knižní podobě.) „Vedlejší“ však o tomto případě neznamená „menšího významu“ – naopak, jde o samostatné, ucelené, originální dílo, v naší odborné literatuře jistě ojedinělé. V pěti kapitolách je tu představeno pět osudů lidí zápasících s psychotickým onemocněním. Ke každému z nich se ovšem váže ještě několik osudů dalších, takže vzniká obraz vnitřně bohatě diferencovaný. Autorce šlo při tom nikoli o objektivní popis chování hrdinů, ani o jejich klasifikaci z psychopatologického hlediska, ale o vystižení jejich prožívání, jejich života. Hledá k tomu odpovídající literární formu a odpovídající jazyk. Po mém soudu jde o pokus zdařilý. Teprve na něm si čtenář uvědomí, jak běžná kasuistika, byť sebedůkladnější, zůstává na povrchu a jak běžná odborná terminologie nedovoluje překonat tuto vnější objektivitu a proniknout k subjektu. Podstatnou složkou povídek jsou autentické výpovědi samotných pacientů. Vypravěč-

ské umění autorky a její psychotherapeutický vhlad do situace jsou tu umocněny osobní zpovědí konkrétního lidského jedince.

Tak možno povídku Torzo označit jako báseň v próze o hrdinství a o životní funkci přátelství. Titulní povídka je povahopisnou studií toho, kdo v druhém psychotické onemocnění vyvolává, i jeho oběti, která se psychózou jeho útlaku brání – a ubrání. Humanistické zaměření a v podstatě optimistické ladění všech těchto smutných příběhů je jistě dáno filozofickou orientací a klasickým vzděláním autorky. Kniha je však současně svědectvím o jejím pozorovacím talentu, psychologické empatii i terapeutické dovednosti. Konečně, o duševním onemocnění říká patrně více než tlusté učebnice. „Řeč snů“ je jemnou studií vztahů v klasickém manželském trojúhelníku, přičemž děsivé sny jednoho z účastníků jsou prožitkovou složkou psychického napětí, jež je neřešitelným konfliktem vztahů v této trojici vyvoláváno.

Proč bych rád na tuto knížku upozornil v našem časopise? Protože i některé z příběhů E. Syřišťové mají svůj počátek v dětství hrdinů (Muž stvořený sluncem a Balada o smíchu) a v ostatních je možno jej předpokládat. Dospělost vyrůstá z dětství.

Toto dílo vyšlo ve slovenštině a vydavatelům za to patří dík a uznání. Knížka by si jistě zasloužila překladu i do jiných jazyků. Otázka zůstává, proč nevyšlo česky, když nepochybně bylo v češtině napsáno – české vydání se jenom zdrželo? Anebo nebylo k němu dost odvahy?

Zdeněk Matějček